

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Кафедра загальної та клінічної психології

ІВАНЦЕВ Л. І., ІВАНЦЕВ Н. І.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ
КУРСОВОЇ РОБОТИ (П) ДЛЯ СТУДЕНТІВ**

спеціальності 053 «Психологія»
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 053 Психологія
факультет психології

Вступ

Курсова робота – це самостійне дослідження з актуальних проблем, один із складових елементів підготовки майбутніх фахівців у ЗВО і виконується для закріплення, поглиблення знань, одержаних студентами, які здобувають вищу освіту зі спеціальності «Психологія», з метою застосування цих знань до комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Основне завдання – виявити вміння здобувачів вищої освіти застосовувати теоретичні знання на практиці, ставити та вирішувати пізнавальні задачі. Виконуючи курсові роботи, студенти мають продемонструвати знання правил проведення наукового дослідження й оформлення його результатів.

За результатами виконання курсової роботи здобувач вищої освіти набуває компетентностей. На виконання курсової роботи відводиться 90 год. / 3 кредити ECTS.

Основні вимоги до написання і захисту курсової роботи.

Виконання курсових робіт передбачено «Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах». Курсова робота є початковим науковим доробком студента, зміст якої має внутрішню єдність і відображає хід та результати розробки обраної теми з психології. Вона повинна відповідати сучасному рівню розвитку психологічної науки, а її тема - бути актуальною для сучасної теоретичної та практичної психології.

Основне завдання автора курсової роботи - продемонструвати рівень своєї теоретичної обізнаності, вміння самостійно працювати з науковою літературою, вести науковий пошук щодо вирішення конкретних наукових завдань психології.

Робота закріплює отриману інформацію у вигляді текстового та ілюстративного матеріалу, в яких студент впорядковує на свій розсуд наукові психологічні факти і доказує наукову цінність або практичну значущість тих чи інших психологічних положень.

1. Тематика курсових робіт та її затвердження

1.1. Виконання курсових робіт з психології передбачено навчальним планом дисципліни. Студенти спеціальності «Психологія» у процесі навчання у ЗВО виконують курсову роботу на III курсі, мета якої - закріпити елементи науково-дослідної роботи студента, отримати додаткову інформацію з дисципліни на стадії первинного наукового пошуку і показати на випуску свою готовність вирішувати теоретичні та практичні завдання зі своєї спеціальності.

Тема курсової роботи повинна відповідати завданням навчальної дисципліни і тісно пов'язуватися з практичними потребами психології. Відповідно тема повинна бути, по можливості, короткою, відповідати обраній спеціальності. У назві не бажано використовувати ускладнену термінологію псевдонаукового характеру. Треба уникати назв, що починаються зі слів «Дослідження питання...», «Сучасні дослідження», «Дослідження деяких шляхів...», «Деякі питання...», «Матеріали до вивчення...», «До питання...» і т. ін., в яких не відбито достатньою мірою суть проблеми. Тема курсової роботи повинна бути сформульована не занадто широко (наприклад, «Соціально-психологічні особливості самоактуалізації студентської молоді», «Особливості мотивації учіння підлітків з девіантною поведінкою») і не занадто вузько (наприклад «Сенсожиттєві орієнтації студентів» тощо). Вона повинна піддаватись теоретичному чи емпіричному аналізу і бути цікавою для дослідження.

1.2. Тематика курсових робіт щорічно розробляється фаховими спеціалістами психологічних кафедр, затверджується на їх засіданнях і оголошується студентам у перший тиждень навчального семестру.

1.3. Вибір теми курсової роботи студенти здійснюють самостійно, протягом першого місяця навчання у відповідному семестрі, що оформляється відповідно заявою встановленого зразка (див. Додаток А).

У результаті виконання курсової роботи на 3-му курсі студенти повинні:

знати:

- принципи роботи з науковими джерелами;
- етапи виконання наукового дослідження;
- норми академічної доброчесності;

вміти:

- володіти категоріальним апаратом;
- систематизувати та узагальнювати науковий досвід;
- формулювати наукову проблему;
- аналізувати та порівнювати різні підходи щодо розв'язання наукової проблеми;
- формулювати мету і завдання дослідження;
- здійснювати підбір і обґрунтування психодіагностичного інструментарію дослідження;
- проводити емпіричне дослідження;
- здійснювати обробку результатів дослідження та робити самостійні висновки;
- оформляти результати дослідження і презентувати їх.

2. Керівництво курсовими роботами

2.1. Виконання студентами курсових робіт здійснюється під керівництвом фахових спеціалістів – докторів наук, професорів, кандидатів наук, доцентів, призначених кафедрою.

2.2. Керівник курсової роботи видає студенту завдання, де визначено перелік питань, види контролю, термін її виконання та рекомендовану літературу (див. Додаток Б).

2.3. Керівництво курсовими роботами здійснюється у формі індивідуальних консультацій. Питання організаційного чи методичного характеру можна

розглядати і погоджувати на загальних консультаціях.

2.4. Завершена робота підписується студентом і подається керівнику за тиждень до захисту. Керівник повинен підготувати відгук і подати його разом з роботою для розгляду кафедрою.

2.5. Завідувач кафедри вирішує питання допуску студента до захисту курсової роботи. Він призначає рецензента з числа викладачів кафедри. До рецензування робіт можуть залучатися викладачі інших кафедр, якщо вони є спеціалістами з даної проблеми.

2.6. Якщо курсова робота не відповідає вимогам, у випадку невиконання чи несвоєчасного подання курсової роботи, у разі виявлення плагіату чи фальсифікації результатів дослідження, то науковий керівник або завідувач кафедри мають право не допустити її до захисту. Студенту визначається термін для доопрацювання роботи.

2.7. Студент, який не захистив курсової роботи у вказані терміни, має академічну заборгованість. Додаткові терміни захисту визначаються кафедрою у погодженні з деканатом.

3. Порядок захисту курсових робіт

3.1. Остаточний варіант написаної та відповідно оформленої курсової роботи подається на кафедру у визначений термін. Науковий керівник визначає ступінь готовності роботи, відповідність її вимогам і рекомендує допустити до захисту.

3.2. Для захисту курсових робіт створюється комісія у складі 2-3 осіб за участю керівника роботи. Робота комісії з захисту курсових робіт оформляється протоколом, який веде секретар або лаборант кафедри.

3.3. Захист курсової роботи включає: виступ студента, відповіді на поставлені запитання, виступи присутніх на захисті. Культура і літературність мовлення та дотримання регламенту є обов'язковим елементом культури й етики наукових повідомлень.

Підготовка до захисту роботи полягає у підготування доповіді виступу у формі презентації, на слайдах якої можуть бути вказані: назва теми

дослідження; визначення об'єкта, предмета та мети дослідження; головні гіпотези дослідження; опис досліджуваної вибірки; основні результати дослідження (таблиці, графіки, рисунки, гістограми); висновки.

3.4. Доповідь складається із трьох смислових частин, які відповідають за змістом вступу, основній частині та висновкам курсової роботи. У доповіді висвітлюється актуальність досліджуваної проблеми, формулюється об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження. Основна частина, передусім, розкриває суть, методологію й особливості організації та проведення емпіричного дослідження, містить аналіз отриманих результатів із демонстрацією кількісних та якісних показників з метою обґрунтування достовірності тверджень. У висновках наводять основні результати дослідження, визначають теоретичне і практичне значення отриманих результатів та можливі перспективи подальших досліджень. Після виступу студент відповідає на поставлені комісією запитання, що стосується теми курсової роботи. Після цього зачитується відгук рецензента. Комісія здійснює обговорення курсової роботи і приходять до висновку щодо її оцінки. Заліково-екзаменаційна відомість заповнюється у той же день, коли проводився захист.

3.5. Оцінка курсової роботи виводиться на підставі підсумування балів, виставлених комісією на захисті курсової роботи. Кожен з оцінюваних аспектів має певну максимально можливу кількість балів.

Критерії оцінювання курсової роботи

№	Критерії оцінювання	Рівень відповідності до критерію (бали)			Максимальна кількість балів за критерієм
		Критичний	Середній	Високий	
1.	Відповідність назви змісту роботи	0-3	4-7	8-10	10
2.	Обґрунтованість актуальності дослідження	0-3	4-7	8-10	10

3.	Грамотність визначення об'єкта, предмета і мети дослідження	0-3	4-7	8-10	10
4.	Змістовна відповідність теоретичної і практичної частини роботи	0-3	4-7	8-10	10
5.	Адекватність застосованих методів та методик дослідження	0-3	4-7	8-10	10
6.	Наявність аналізу та психологічної інтерпретації даних	0-3	4-7	8-10	10
7.	Повнота висновків дослідження, відповідність рекомендацій до впровадження	0-3	4-7	8-10	10
8.	Дотримання стилістичних норм писемної наукової мови та вимог до оформлення роботи	0-3	4-7	8-10	10
9.	Аргументованість усного захисту курсової роботи	0-3	4-7	8-10	10
10.	Наукова компетентність у відповідях на запитання при захисті	0-3	4-7	8-10	10
	Разом				100

3.6. Результати захисту курсової роботи оцінюються за чотирибальною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

«Відмінно» (90 – 100 балів – «А»). Курсова робота виконана на достатньому високому науково-методичному рівні у відповідності до зазначених критеріїв; під час захисту здобувач вищої освіти демонструє глибоке знання теоретико-практичних засад досліджуваної проблеми, вільно володіє матеріалом дослідження; доказово коментує окремі аспекти наукової роботи, у якій чітко прослідковується власна концепція автора та конкретні його пропозиції; допущені неточності оперативно усуває; проявляє себе як

самостійний і перспективний пошуковець.

«Добре» (80 – 89 балів – «В»). Тема курсової роботи розкрита, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру: у теоретичній частині дещо поверхово проаналізовано літературні джерела з досліджуваної проблеми; загалом новизна та практичне значення розкрито; у повній мірі використано додаткові інформаційні матеріали; у курсовій роботі мають місце окремі зауваження у рецензії; доповідь логічна, проголошена вільно, відповіді на питання членів комісії загалом правильні; робота оформлена згідно чинних вимог.

«Добре» (70 – 79 бал – «С»). Загалом, тема курсової роботи розкрита, хоча є несуттєві недоліки, зокрема у теоретичній частині поверхово проаналізовано джерельна база; елементи новизни та практичного значення чітко не розкрито; мають місце окремі зауваження; доповідь логічна, відповіді на питання членів комісії загалом правильні; робота оформлена відповідно до чинних вимог, хоча містить несуттєві стилістичні огріхи.

«Задовільно» (60 – 69 бали – «D») – зміст і захист курсової роботи свідчить про допустимий рівень підготовки наукового дослідження, разом із тим у ньому чітко не прослідковується загальна концепція дослідження або окремі її аспекти; на теоретичному та методичному рівні робота потребує доопрацювання, хоча загальний зміст свідчать про можливість подальшого її удосконалення; причини виявлених під час вивчення змісту курсової роботи та його захисту недоліків автор може пояснити або частково виправити їх під час свого виступу; оформлення курсової роботи загалом відповідає чинним вимогам, хоча містить стилістичні огріхи.

«Задовільно» (50 – 59 бали – «E») - тема роботи в основному розкрита, але мають місце недоліки змістового характеру; нечітко сформульована мета роботи; на теоретичному та методичному рівні робота потребує доопрацювання, висновки обґрунтовані непереконливо; у роботі є помилки щодо структурування тексту; студент(ка) може використовувати матеріал, однак не може вибирати та застосовувати продуктивні психотехнології,

методи; присутні суттєві змістові помилки і помилки в оформленні; відповіді на питання членів комісії не повні; є зауваження щодо оформлення роботи.

Курсова робота, яка оцінена на захисті оцінкою «незадовільно» (здобувач не підготував кваліфікаційну роботу або робота не відповідає вищевказаним вимогам), за рішенням комісії може бути направлена на повторний захист з доопрацюванням. Термін її виконання встановлює деканат як ліквідацію академічної заборгованості.

4. Порядок зберігання курсових робіт

4.1. Захищені курсові роботи зберігаються на кафедрі протягом одного року. На кафедрі ведеться їх облік. Передача захищених курсових робіт іншим студентам не дозволяється.

4.2. Після завершення терміну зберігання завідувач кафедри створює комісію для списання і ліквідації курсових робіт. Кращі зразки курсових робіт можуть зберігатися на кафедрі, у читальному залі або бібліотеці факультету.

Порядок виконання, структура та оформлення курсової роботи

У системі вищої психологічної освіти належне місце посідає написання курсової роботи. Ця праця науково-дослідного характеру, котру студент виконує під керівництвом викладача.

Оскільки для логіки наукового дослідження й опису його результатів сьогодні існують специфічні підходи, доцільно дати студентам необхідні методичні рекомендації.

Курсова робота має бути написана науковим стилем, державною мовою і відповідно оформлена. Написання її можна умовно поділити на певні етапи, які містять відповідні завдання.

1. Організація дослідження.

Зміст та деталі курсової роботи студент узгоджує з науковим керівником. Обравши тему, студент повинен визначити, наскільки широко вона вивчена і представлена у наукових дослідженнях. Цінність будь-якого

дослідження залежить від його наукової новизни. Отже, студент повинен висловити свою думку, а щоб його міркування претендували на оригінальність, слід знати, що вже зроблено його попередниками, які існують думки з приводу обраної теми. Для цього слід звернутися до висвітлення даної теми у спеціальній науковій літературі.

Враховуючи поради наукового керівника, студент самостійно відшукує додаткову літературу й складає бібліографію за різними джерелами: каталогами книг, статей, монографій, бібліографічними довідниками, за списками літератури, поданими у науковій та навчальній літературі. Закінчивши добір матеріалу, студент вдається до його аналізу. У процесі збору і вивчення матеріалу викристалізовується план курсової роботи, який студент погоджує з керівником.

Курсова робота повинна бути логічно побудованою й мати характер цілісного та завершеного самостійного дослідження. Відповідно, передбачає такі етапи:

- добір теми, настановча консультація;
- затвердження графіку виконання роботи;
- складання бібліографії з теми;
- вивчення літературних джерел із теми дослідження;
- затвердження плану курсової роботи;
- формування понятійного апарату;
- додаткове вивчення літератури;
- збір методологічного матеріалу для організації та проведення емпіричного дослідження; аналіз та інтерпретація результатів;
- підготовка першого варіанту роботи;
- перевірка керівником першого варіанту роботи;
- внесення змін до плану та змісту роботи;
- оформлення висновків, формулювання рекомендацій та підготовка остаточного варіанту роботи згідно вимог;

- подання курсової роботи на кафедру для рецензування до запланованого терміну.

2. Опис результатів дослідження.

На даному етапі, який безпосередньо пов'язаний з написанням самого тексту, студентові необхідно чітко дотримуватись певних вимог щодо структури, викладу і технічного оформлення. Відповідно до визначених загальних і спеціальних компетентностей, виконання курсової роботи **на 3-му курсі** має свою специфіку, а тому вимагає окремого розгляду.

Курсова робота, яка виконується на 3-му курсі, має описово-розрахунковий характер і складається зі *титульного аркуша, змісту, вступу, основної частини* (двох або кількох розділів та підрозділів до них), *висновків, списку використаних джерел*, а деякі матеріали можуть бути внесені у *додатки*.

Титульний аркуш повинен бути оформлений відповідно до існуючих правил і повинен включати:

- найменування вищого навчального закладу та назву кафедри, де виконана робота;
- прізвище, ім'я та по батькові автора;
- назву роботи;
- прізвище та ініціали наукового керівника, науковий ступінь, вчене звання;
- місто і рік.

Слова «курслова робота» друкують великими літерами посередині аркуша. Назву роботи також друкують великими літерами. Переноси слів у заголовках титульної сторінки не допускаються.

Зміст подають на початку роботи і як структурна одиниця курсової роботи містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів та підрозділів роботи, зокрема, вступу, висновків, додатків, списку використаних джерел та ін. У випадку комп'ютерного набору тексту зміст оформляють у вигляді таблиці з двох стовпчиків, один з яких містить назви

розділів, а інший – нумерацію сторінок.

У **вступній частині**, яка розкриває сутність і стан наукової проблеми та її значущість, обґрунтування необхідності проведення дослідження, як правило, висвітлюється : **актуальність теми (обґрунтування доцільності роботи), об'єкт, предмет дослідження, мета і завдання, наукова новизна, вихідні позиції дослідження, методи дослідження, значення результатів дослідження.**

Актуальність та ступінь дослідженості проблеми розкривається шляхом стислого аналізу наукових доробок учених із даного питання і порівняння існуючих розв'язків проблеми. На основі визначених протиріч виділяється проблема, на розв'язання якої і будуть спрямовані дослідження.

Мета наукового дослідження – головний елемент структури і надзвичайно важливий методологічний інструмент дослідження. Мета як запланований результат відображає спрямованість дослідження і за змістом відповідає темі роботи. Вона полягає у встановленні, виявленні наукових фактів, формулюванні закономірностей, обґрунтуванні найбільш ефективних шляхів навчання й виховання. Тому в ній вживаються такі терміни: «визначити», «дослідити», «виявити», «встановити», «обґрунтувати», «довести», «перевірити», «розробити» тощо. Мета розкриває те, що автор хоче визначити при проведенні досліджень (остаточну мету): визначити залежності між чинниками; визначити зв'язки між явищами; розробити умови для усунення недоліків; розкрити можливості вдосконалення процесу; охарактеризувати обставини; простежити розвиток тощо.

Об'єкт та предмет дослідження – визначення аспектів (характеристик) процесу чи явища, що досліджується в роботі. Об'єкт – явище або процес, який обрано для вивчення. Предмет міститься в межах об'єкта. Це певна частина чи аспект об'єкта, який безпосередньо досліджується.

Завдання – це послідовні етапи дослідницької роботи, спрямовані на досягнення поставленої мети. Завдання повинні розкривати, конкретизувати мету дослідження і в загальному підсумку повинні бути адекватні цій меті.

Основними методологічними вимогами до виокремлення завдань дослідження є такі:

1. Завдання дослідження відображають проблемні запитання, відповіді на які необхідні для досягнення мети дослідження.
2. Визначення, формулювання і послідовність викладу завдань дослідження мають чітко відповідати його темі, об'єкту, предмету, меті та гіпотезі.
3. Сукупність поставлених у дослідженні завдань повинна бути мінімальною, достатньою для досягнення мети дослідження.

Некоректно завдання дослідження формулювати як план написання роботи: опрацювати наукову літературу, провести експеримент, статистично опрацювати отримані дані, тощо. Як до прикладу, формулювання завдань дослідження можливо таким чином:

1. Проаналізувати теоретичні підходи .....
2. Розкрити специфіку .....
3. Виявити вплив .....
4. Встановити .....

У курсовій роботі подають перелік використаних **методів дослідження** для досягнення поставленої в роботі мети. Щоб отримати достовірні результати, рекомендується використовувати різноманітні методи. При проведенні психолого-педагогічних досліджень частіше використовуються наступні методи:

- теоретичні: індукція та дедукція, аналіз і синтез; порівняння, класифікація, абстрагування, конкретизація, систематизація; узагальнення тощо.
- емпіричні методи: спостереження; усне опитування: бесіда, інтерв'ю; письмове опитування: анкетування, тестування, узагальнення незалежних характеристик, аналіз документів і продуктів діяльності тощо.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів вказують на цінність одержаних результатів, як вони можуть допомогти у розвитку відповідної галузі права, шляхи їх застосування, зазначають мету та сферу застосування основних висновків і пропозицій, зазначених у роботі.

Структура курсової роботи - перелічуються основні її структурні елементи та обсяг роботи.

Рекомендується писати остаточний варіант вступу після завершення основної частини курсової роботи, тоді більш вдало можна розставити в ньому акценти. Вступ може займати три сторінки.

Опис дослідження та його результатів є **основною частиною курсової роботи** і також підлягає регламентації. Він поділяється на розділи, у кожному з яких реалізовується одне із завдань, сформульованих у вступній частині. Розділи можуть містити підрозділи, які, в разі потреби, зазнають подальшого членування. Кожен розділ, як і його частина, повинен мати свою назву, формування якої логічно співвідноситься з формулюванням інших назв. Кожний розділ починають з нової сторінки.

В розділах основної частини подають:

- огляд літератури за темою і вибір напрямів досліджень;
- виклад загальної методики і основних методів досліджень;
- проведені теоретичні і (або) емпіричні дослідження;
- аналіз і узагальнення досліджень;
- методичні розробки чи рекомендації до впровадження.

Перший розділ присвячується, як правило, теоретичному обґрунтуванню питання, висвітлюючи роботу вітчизняних та зарубіжних дослідників, вказуються ті питання, що залишилися нерозв'язаними, окреслюються основні етапи розвитку наукової думки за проблемою, яка досліджується. Назва розділу має відображати сутність проблеми. Невід'ємною частиною першого розділу є огляд наукових джерел з досліджуваного питання.

При написанні курсової роботи студент повинен давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати, які наводяться в роботі, або на ідеї і висновки, на яких розроблюються проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячена робота.

Зміст кожного розділу, як і його частини, повинен відповідати його назві

(заголовку). Для цього потрібно кожний розділ починати із вступної фрази, де зазначати, про що саме в ньому буде йти мова. Описуючи хід дослідження і його результати, особливу увагу слід приділяти аргументації, доказовості із посиланнями на погляди науковців та інші джерела. Всі посилання мають бути доречними, а цитування помірними, щоб робота не набула компілятивного характеру. Цитата, тобто дослівний уривок з тексту, або чиїсь висловлювання обов'язково беруться в лапки («.....»).

Наприклад:

На сьогодні всім стало цілком очевидно, що «психічні процеси аж ніяк не виникають у готовому вигляді і не зберігаються у незмінній формі упродовж всього життя».

Розвиваючи власну думку, необхідно звертатись до ілюстрацій і прикладів. Аналізу конкретного психологічного матеріалу мають передувати кількісні дані, які дадуть змогу скласти уявлення про загальну картину роботи. Для ілюстрацій своїх тверджень використовують найбільш показові і переконливі приклади, частину яких піддають детальному аналізу. У ході викладу думки слід чітко розмежовувати своє і чуже, наголошуючи, що саме належить авторіві роботи, а що запозичене з праць вітчизняних чи зарубіжних учених.

Отже, варто користуватись такими виразами: *«на нашу думку», «як засвідчує наше дослідження», «на наш погляд», «як видно з одержаних нами даних»,* з одного боку, і з другого – *«як твердить такий-то», «поділяючи думку такого-то», «погоджуючись із міркуванням такого-то»* тощо.

У другому розділі обґрунтовують вибір напрямку досліджень, розробляють загальну методику проведення емпіричного дослідження, наводять методи, методики дослідження описуючи, які шкали цих методик спрямовані на прогнозування відповідних діагностичних вимірів досліджуваної проблеми. Тобто, в основу розділу покладається описання методик та практики роботи з проблемою, що досліджується. В ньому описуються результати спостережень, методики визначення прогностичних

критеріїв, результати анкетувань, бесід тощо. Проводиться їх аналіз, узагальнюються дані, визначаються певні групи даних, тенденції, робляться практичні висновки і рекомендації.

У цьому розділі доцільно вказати етапи проведення емпіричного дослідження. Детальний опис психологічних методик подають якщо:

- 1) методика авторська чи автором модифікована/ адаптована;
- 2) методика малопоширена, здебільшого невідома.

В обох випадках в даному розділі подають їх теоретичне обґрунтування та опис, натомість сам текст опитувальника, бланки для відповідей, тощо виносять у додатки.

Якщо робота містить експеримент, то у даному розділі доцільно вказати характеристики досліджуваних, якщо вони в експерименті враховуються наприклад: *вік, стать, походження з повної чи неповної сім'ї* тощо. Іноді ці характеристики подають у вигляді порівняльних таблиць:

Таблиця 1

Розподіл досліджуваних за статтю

Стать	К-сть учнів в 1-А класі	%	К-сть учнів в 1-Б класі	%
Ч	20	62,5	15	50
Ж	12	37,5	15	50
разом	32	100	30	100

У наступних розділах з вичерпною повнотою викладають результати власних досліджень з висвітленням того нового, що вноситься у розробку проблеми. Студент повинен давати оцінку повноти вирішення поставлених завдань, оцінку достовірності одержаних результатів (характеристик, параметрів), їх порівняння з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних праць, обґрунтування потреби додаткових досліджень, негативні результати, які обумовлюють необхідність припинення подальших досліджень.

Іноді **третій розділ курсової роботи** на основі аналізу результатів дослідження, а іноді – якщо це передбачено метою і завданнями, теоретично обґрунтовується програму профілактичної чи корекційної роботи з повним описом процедури проведення або ж рекомендацій до впровадження.

В аналітичній частині результати порівнюють з аналогічними літературними даними й аналізують відмінності або негативні результати, оцінюючи, чи вдалося виконати завдання дослідження та досягти поставленої мети і наскільки підтвердилась гіпотеза.

Подання результатів емпіричних досліджень у вигляді таблиць, графіків, діаграм, рисунків суттєво посилює аналітичність роботи. При цьому слід дотримуватись загальних правил їх оформлення.

Таблицю розташовують безпосередньо після тексту, в якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. Нумерація таблиць у тексті курсової роботи може бути наскрізна, проте для зручності їх нумерують у відповідності до розділів курсової. Так у першому розділі будуть розміщені таблиці під номером 1.1, 1.2, ...1, у другому розділі 2.1, 2.2 і т.д. Назву таблиці друкують симетрично до тексту над таблицею; назву не підкреслюють; крапку в кінці не ставлять.

Ілюстрації (схеми, креслення, діаграми, графіки, фотографії, рисунки) повинні відповідати тексту, а текст – ілюстраціям. У діаграмах і графіках, окрім графічного образу, необхідно зазначити ряд допоміжних елементів: загальний заголовок графіка; словесне пояснення умовних знаків та окремих елементів графічного образу; осі координат, шкала масштабу, числова сітка; числові дані для доповнення величини показників графіка.

Авторові курсової роботи слід подбати про композиційну завершеність кожної структурної частини роботи. Цього можна досягти, написавши паралельний висновок до неї з декількох речень і висновків.

Підсумкам присвячується спеціальний розділ – **«Висновки»**, який становить квінтесенцію курсової роботи. Найзручніше формулювати висновки у відповідності з поставленими завданнями. У даному розділі

курсової роботи підсумовуються основні положення вступу, викладаються результати дослідження – за пунктами, кожний з яких ілюструється прикладами; розкривається значущість роботи – вказується на можливість використання одержаних даних у подальших теоретичних дослідженнях і на практиці (у вигляді рекомендацій). Щодо формулювання основних тез висновків, то тут доцільно використовувати такі фрази:

- Завдяки проведеній роботі у напрямі ... визначено...
- З'ясовано, що...
- Розроблено...
- Встановлено...
- Систематизовано...
- Намічено перспективи...

Слід пам'ятати, що нічого нового, порівняно з тестом попередніх розділів, у «**Висновках**» не повинно бути.

Всі джерела, монографічна література, статті й публікації, на які автор курсової роботи посилався, вносяться до **списку використаних джерел**, який розміщується після загальних висновків. Він формується за алфавітом. Список літературних джерел є обов'язковим елементом курсової роботи. Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують з каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв. Змістовність списку дає уявлення про те, наскільки глибоко студент зумів вивчити стан досліджуваної проблеми, наскільки глибоко він володіє предметом дослідження. За рахунок включеного у курсову роботу списку літератури стає можливим скоротити деякі цитовані матеріали та виклад окремих положень у тексті.

У списку використаних джерел подається перелік підручників, посібників, статей із журналів, брошур, довідників, інтернет-посилань і т.д., що використовувались у час виконання роботи (не менше 25 найменувань), який укладається відповідно до вимог оформлення списку бібліографічних джерел.

До додатків доцільно включити допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття роботи, а саме таблиці, схеми, графіки, рисунки, методики, які були апробовані в процесі виконання курсової роботи; анкети і опитувальники, практичні рекомендації. Кожен додаток має мати свій заголовок, починається з нової сторінки, а їх кількість не обмежується та позначаються послідовно великими літерами української абетки, наприклад, Додаток А, Додаток Б і т.д. Нумерація сторінок курсової роботи, на яких розміщені додатки, не проводиться.

3. Технічне оформлення курсової роботи.

Відредагований і погоджений з керівником рукопис роботи обробляється за допомогою комп'ютерної техніки та виконується на одній сторінці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм). Текст набирається шрифтом Times New Roman 14, між рядками інтервал - 1,5 (30 рядків на сторінку). Поля таких розмірів: ліве – 25 мм, праве – 15мм, верхнє і нижнє – 20 мм. Обсяг курсової роботи близько 30-35 сторінок.

Нумерацію сторінок подають арабськими цифрами. Титульний аркуш – перша сторінка курсової роботи. Його включають до загальної нумерації сторінок, проте не нумерують. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Кожен з основних розділів курсової роботи (вступ, розділи, висновки), список використаних джерел і додатки слід починати з нової сторінки, відступивши зверху на 5 см. Відстань між підрозділами, між заголовком і текстом має становити 1 рядок.

Усі заголовки подаються безпосередньо в тексті. Після заголовка крапка не ставиться. Абзаци чітко виділені в тексті. Такі структурні частини, як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел, додатки не мають порядкового номера у змісті роботи.

Шрифт друку повинен бути чітким, рядок - чорного кольору середньої жирності. Щільність тексту роботи повинна бути однаковою. Заголовки

структурних частин роботи друкують великими літерами, симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами(крім першої великої). Відстань між заголовком (за виключенням заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 3-4 інтервали. Кожну структурну частину роботи треба починати з нової сторінки.

Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати відповідно до вимог державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць.

Приклади оформлення списку літератури за ДСТУ 8302:2015

Законодавчі та нормативні документи

1. Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с.
2. Національна доктрина розвитку освіти: затв. Указом Президента України від 17.04.2002 р. № 347. Освіта. 2002. 24 квіт. (№ 14). С. 2–4.
3. Закон України «Про освіту»: чинне законодавство станом на 05 червня 2018 року: Офіц. текст. Київ: Алерта, 2018. 120 с.

Книги

Однотомні видання

Один автор

1. Халепа К. Ф. Особливості психологічної допомоги дітям, які зазнали психологічної травми [Електронний ресурс]. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. 2013. Вип. 114. С. 195-198. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuPH_2013_114_41 - (Серія: Психологічні науки)
2. Овсяннікова Я. О. Психологічна допомога дітям, які пережили психічну травму внаслідок надзвичайної ситуації. Право і Безпека. 2012. №1. С. 317-321.
3. Швалб Ю. М. (2017). Психологічна структура складних життєвих обставин. Особистість як суб'єкт подолання кризових ситуацій. Психологічна теорія і практика : монографія. Суми: Вид-во СумДПУ. С. 19–39.

Два і більше авторів

1. Коваленко А. Б., Родіна Н. В. Особистісний потенціал в опануванні

важких життєвих ситуацій: проактивна взаємодія із середовищем. Вісник Одеського національного університету. 2009. Психологія; Т. 14, Вип. 17. С. 54 – 65

2. Дмитренко К. А., Коновалова М. В., Семиволос О. П., Бекетова С. В. Звичайні форми роботи – новий підхід: розвиваємо ключові компетентності: метод. посіб. Харків: ВГ «Основа», 2018. 119 (Серія «Нові формати освіти»)

3. Едуард О. Грішин. Складна життєва ситуація як передумова формування резильєнтності особистості. Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія. Випуск 65.2021. С.25-41

Без автора

1. Людський розвиток в Україні: трансформація рівня життя та регіональні диспропорції: у 2 т.: кол. моногр. Київ, 2012. 436 с.
2. Цивільний захист у ДНЗ / упоряд.: Л. А. Швайка. Харків: Вид. група «Основа», 2018. 159 (Серія «ДНЗ. Керівнику»).

Матеріали конференцій, з'їздів, тези доповідей

1. Волинь – край козацький: наук. зб.: матеріали наук.-практ. конф. з пед. краєзнавства (м. Луцьк, 25 жовтня 2018 р.) / ред. кол.: Г. Бондаренко, О. Дем'янчук, П. Олешко. Луцьк: ВІППО, 2018. 152 с.
2. Марціновська І. П. Психотравмуюча ситуація та її наслідки. Педагогіка та психологія сьогодні: постулати минулого і сучасні теорії: Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (21-23 жовтня 2016р., м. Одеса). Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки. 2016. С.52

Збірники

1. Збірник матеріалів обласної науково-практичної конференції «Педагогічна спадщина В. О. Сухомлинського в освітньому просторі 15 Волині» – до 100-річчя від дня народження / упоряд. А. М. Луцьок. Луцьк: ВІППО, 2018. 172 с.

2. Вплив досягнень психологічних і педагогічних наук на розвиток сучасного суспільства: Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, Україна, 9-10 березня 2018р.). Харків: Східноукраїнська організація «Центр психолого-педагогічних досліджень». 2018. 108 с.

Багатотомні видання

1. Енциклопедія історії України: у 10 т. Київ: Наук. думка, 2013. Т. 10. 784 с.
2. Каталоги Національна академія наук України. Анотований каталог книжкових видань 2008 року. Київ: Академперіодика, 2009. 444 с.

Автореферати дисертацій

1. Резнікова О. А. Адаптаційна трансформація психологічного захисту особистості студента: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди. Харків, 2010. 23 с.

Дисертації

1. Шемигон Н. Ю. Формування ціннісних орієнтацій майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки: Дис....доктора пед. наук.13.00.01. Волинський держ. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2008. 176 с.
2. Максименко О. Т. Особливості функціонування механізмів психологічного захисту особистості в умовах родинної депривації : дис....кандид. психол. наук: 19. 00. 01. Південноукр. держ. пед. універ. імені К.Д.Ушинського. Одеса, 2008. С.24

Стандарти

1. ДСТУ 3582:2013. Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с.

2. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ, 2016. 16 с.

Частина видання

Стаття із журналу, збірника, розділ книги

1. Луцюк А. М. Новаторська педагогіка В. О. Сухомлинського і Нова українська школа: дослідницька робота вчителя. Пед. пошук. 2018. № 3 (99). С. 20–23.
2. Єндрущук С. М., Никитюк Л. М., Муляр О. П. Підвищення фахового рівня вчителів початкових класів області в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа». Пед. пошук. 2018. № 4. С.38–48

Електронні ресурси віддаленого доступу

Опис ресурсу загалом

Наукові публікації і видавнича діяльність НАН України. Київ, 2007. URL: <http://www.nas.gov.ua/publications> (дата звернення: 19.03.2014).

*Опис частини електронного ресурсу в позатекстовому переліку
бібліографічних посилань (списку літератури)*

1. Кот Н. Він учнів вчив у фізиці літати... Пед. роздуми: електронна газ. 2018. № 39. С. 3–4. URL: <http://vippo.org.ua/newspaper.php?id=51>
2. II етап Всеукраїнської учнівської олімпіади з інформатики (м. Луцьк) 2018-2019 н. р. URL: http://nvk26.lutsk.ua/cgi-bin/newclient?contest_id=68

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок заяви про вибір теми курсової роботи

Завідуючому кафедри
загальної та клінічної психології
проф. Москальцю В.П.
студентки групи ПС - ...
(прізвище, імя, по батькові)

Заява

Прошу затвердити мою тему курсової роботи «.....(тема роботи).....» і
призначити науковим керівником кандидата психологічних наук, доцента
..... (прізвище, імя, по батькові викладача).

Дата

Підпис

Кафедра _____

«Затверджую»

Зав. кафедрою _____

підпис

Завдання
на курсову роботу

1. Тема курсової роботи _____

2. Керівник _____
(прізвище та ініціали, вчений ступінь, посада)3. Студент _____
(прізвище та ініціали, курс, факультет)

4. Перелік питань, що розроблятимуться _____

_____

5. Список основної рекомендованої літератури (автор, назва, вид-во, рік) _____

_____

_____

6. Термін виконання і форми контролю

№			
п/п	Заплановано	Термін виконання	Форми контролю

Студент _____

(підпис)

_____

прізвище та ініціали

Керівник _____

(підпис)

_____

прізвище та ініціали

Дата видачі завдання _____

Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Кафедра загальної та клінічної психології

КУРСОВА РОБОТА

студентки (та) ___ курсу, ___ групи
спеціальності _____
спеціалізації _____

_____

(прізвище, ініціали студента)

Керівник доцент, к. п. н. ....
(прізвище, ініціали викладача)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____

_____

_____

(підпис прізвище, ініціали)

м. Івано-Франківськ, 20 ____ рік

Зразок оформлення змісту курсової роботи
з психодіагностики на тему:
«Вплив характеру на формування комп'ютерної залежності у підлітка»

ЗМІСТ

С.

ВСТУП.....	
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи вивчення характеру як чинника формування комп'ютерної залежності підлітка.....	
1.1. Характер як психологічна категорія.....	
1.2. Формування комп'ютерної залежності у підлітків.....	
Висновок до розділу 1.....	
РОЗДІЛ 2. Емпіричне вивчення впливу акцентуацій характеру на формування комп'ютерної залежності у підлітків.....	
2.2. Обґрунтування програми дослідження.....	
2.2. Аналіз та інтерпретація результатів дослідження впливу акцентуацій характеру на формування комп'ютерної залежності у підлітків.....	
Висновок до розділу 2.....	
ВИСНОВКИ.....	
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	
ДОДАТКИ.....	

**Зразок оформлення змісту курсової роботи
з психології мотивації
на тему: «Мотивація духовного розвитку особистості»**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	.....
РОЗДІЛ 1. Психологія мотивації, її вплив на духовний розвиток особистості.....	.....
1.1. Поняття мотивації та її місце в структурі особистості.....	.....
1.2. Теорія мотивації.....	.....
1.3. Психологія духовного розвитку особистості.....	.....
1.4. Актуальність досвіду в духовному зростанні.....	.....
Висновки до розділу 1.....	.....
РОЗДІЛ 2. Психологічне забезпечення духовного розвитку особистості.....	.....
2.2. Діагностика духовного розвитку особистості.....	.....
2.2. Психологічні умови духовного зростання дітей та підлітків в сім'ї.....	.....
2.3. Програма особистісного духовного зростання	.....
Висновок до розділу 2.....	.....
ВИСНОВКИ.....	.....
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	.....
ДОДАТКИ	.....

Зразок оформлення змісту курсової роботи

на тему:

«ОСОБЛИВОСТІ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНСЬКОЇ МОЛОДІ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ»

ЗМІСТ

С.

ВСТУП	
РОЗДІЛ 1. Теоретичний аспект проблеми само актуалізації студентської молоді у процесі фахового становлення.....	
1.1 Самоактуалізація особистості: психологічний зміст.....	
1.2 Особливості само актуалізації студентської молоді.....	
Висновок до розділу 1.....	
РОЗДІЛ 2. Емпіричне дослідження особливостей само актуалізації студентської молоді у процесі фахового становлення.....	
2.1 Організація емпіричного фрагменту дослідження: методичні аспекти.....	
2.2 Аналіз отриманих результатів та їх інтерпретація.....	
2.3 Шляхи оптимізації процесу само актуалізації студентської молоді у процесі фахового становлення.....	
Висновок до розділу 2.....	
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

Зразок оформлення ДОДАТКУ

Методика «Дослідження емоційного відгукування школярів»

(А.Меграбяна і Н.Епштейна)

Опитувальник для визначення індексу емпатійності, емпатичних тенденцій А.Меграбяна і Н.Епштейна власне і призначений для виявлення здатності людини відчувати емоції, ідентичні тим, які вона спостерігає в іншого, тобто здатності пізнати внутрішній стан іншої людини та бажання їй допомогти. Він містить 33 судження, які треба прочитати і згадати, як Ви реагуєте, що відчуваєте, коли вважаєте, що переживаєте, як зазвичай ведете себе у зазначених ситуаціях, як дієте тощо. Якщо переважно так, як вказано в судженнях, то поставте «+», якщо інакше – знак «-»:

1. Мене охоплює смуток, коли я бачу, що хтось незнайомий мені відчуває себе самотньо серед людей.
2. Люди перебільшують здатність тварин розуміти, хвилюватись та переживати.
3. Мені неприємно, коли люди відкрито проявляють свої почуття.
4. Мене дратує, коли нещасні люди себе жаліють.
5. Коли хтось нервується біля мене, я теж починаю нервувати.
6. Я вважаю, що плакати від щастя - дурість.
7. Я завжди беру близько до серця проблеми моїх друзів.
8. Іноді пісні про любов зворушують мене.
9. Я дуже хвилююся, коли повинен повідомити людям неприємну для них новину.
10. На мій настрій сильно впливають люди, які мене оточують (друзі, однокласники, батьки, вчителі).
11. Я вважаю, що іноземців не розуміють почуттів, є дуже холодними і байдужими.
12. Мені подобається спілкуватися з людьми, тому я хочу у майбутньому обрати професію, яка буде пов'язана зі спілкуванням з людьми.
13. Коли мої друзі роблять необдумані вчинки, я цим не переймаюся.

14. Я люблю спостерігати як люди приймають подарунки.
15. Мені здається, що старші й самотні люди злі й недобррозичливі.
16. Мені стає прикро і я засмучуюсь, коли бачу людину, яка плаче.
17. Коли я слухаю гарну музику, я відчуваюсь щасливим.
18. Коли я читаю казку чи якийсь оповідання, то переживаю все так, буцімто усе це відбувається насправді.
19. Я дратуюсь, коли бачу, що з кимось погано поводяться (ображають).
20. Я зберігаю свій спокій, навіть коли всі навколо мене хвилюються.
21. Якщо мій друг чи подруга починає зі мною обговорювати свої проблеми, я намагаюсь перевести розмову на іншу тему.
22. Коли я буваю в кіно, мене іноді дивує, як багато людей навколо зітхають і плачуть.
23. Чужий сміх мене не передається.
24. Коли я приймаю якийсь рішення, почуття інших на мене не впливають.
25. Я відчуваюсь недобре, якщо всі навколо чимось пригнічені.
26. Мені стає не по собі, коли бачу людей, які засмучуються через дрібниці.
27. Мене дуже засмучує страждання тварини.
28. Дещо смішним для мене виглядають переживання, викликані кіно або книгою.
29. Мені сумно, коли я зустрічаю старих і німецьких людей.
30. Чужі сльози мене просто дратують і не викликають співчуття.
31. Я дуже переживаю, коли дивлюсь якийсь фільм.
32. Я часто помічаю, що можу залишатись байдужим(ою) до хвилювання оточуючих.
33. Маленькі діти іноді плачуть без причини.

Обробка даних здійснюється шляхом підрахунку кількості відповідей, що співпадають з ключем:

«так» (+) : 1, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 16, 17, 18, 19, 25, 26, 27, 29, 31

«ні» (-) : 2, 3, 4, 6, 11, 13, 15, 20, 21, 22, 23, 24, 28, 30, 32, 33.

Індекс емпатійності визначається шляхом ділення загальної кількості співпалих з ключем відповідей на кількість суджень опитувальника (тобто на 33). Чим ближче до 1 прямує кількісний показник індексу, тим вищий рівень емпатії як особистісної риси досліджуваного.